

sak felkérését, hogy a kitörés emlékére rendezett ünnepséget megszervezzem.

– Ne pisáld le a falat, Milán! Kérve kérlek!

Elnézést, de egy pillanatnyi időre sem vehetem le róla a szememet. Sajnos, hogy ő, aki valaha a kitörést szervezte, a végére sem tud egyedül kimenni. Vagy ha néha mégis, akkor nem tud kijönni onnan, mert nem találja háta mögött az ajtót.

Ma végre sikerült egy idősek napközi otthonában elhelyeznem Milánt – méregdrágán természetesen –, úgyhogy most itt vagyok újra Graiában. Mondhatom, összetört a buszozás. A lábaim már megint vizesednek a hosszantartó üléstől, és csípőfájdalmaim is felerősödtek a sok rázkódástól. Hiába: lassan kilencven leszek. De itt járok újra a Victoire-on. Botolok serényen felfelé a lejtőn. Megbízta bennem az elvtársak, hát nem törődhetek magammal. A táj sem sokat változott azóta. Itt a kis ház, ami mellett elfutottunk, s ijedt lakóinak, akiket megrémített a csatazaj, odakiáltottuk:

– Jönnék a tuszik, jönnék a fasiszták! – és rohantunk tovább. Itt feküdt az egyik szőlőtőkénél felvágott erekkel Milán bátyja. Itt szóródtunk szét a hegyoldalon, majd találtunk egymásra a hágón. És most, hatvanöt év után, követem társaim nyomát, mert nem tudok belenyugodni abba, hogy mindössze csak egy mondat maradjon utánuk és az egész rabszolgauralom után: *Elfogták és kivégezték valahol Graia külterületén.* Meg akarom találni az erdészházat is, az erdészt, aki elárult bennünket, a patakot, melynek jeges vizében meneteltünk, a forrást, ahol utoljára voltunk együtt. Három graiai elvtárs segít a keresésben: a börtön jelenlegi parancsnoka, annak helyettese és a nevelőtiszt. Gépkocsi-

val közelítjük meg az erdőt, ameddig lehet. Már a harmadik erdészháznál, illetve a romjainál járunk, de nem találok a ház előtti utat, mögötte a hegygel, amelyre az út felvezet.

– Hatvanöt év sok idő, meg is változhat a vidék képe – vigasztal a parancsnok, de nem tudok megnyugodni. Visszamegyünk a városba, és másik úton indulunk el. Szerencsénk van, mert hamarosan egy tanyához érünk. Lakója velem egyidős bácsika. Eligazít bennünket:

– Innen harminc méter felfelé az erdész háza, ott voltak a partizánok. Az erdész a háború után áttelepült Sardisba, mert félt, hogy a partizánok felgyújtják a házat. Meghalt azóta, az erdészházat meg jórészt széthordták.

Állok, mint annak idején, a tisztás szélén. Húsz lépésre az erdészház alacsony romjai. Némi törmelék. Milyen közel van minden! És milyen kicsi! A szekeret, amin elhurcoltak, egy ember hajtotta, aki azóta halott. A cigány, aki a hoplita tilalma ellenére vizet adott lehűzött cipőmből, pár hét múlva elesett a fronton. Szerencsére két helyi asszony, akik akkor még gyerekek voltak – ma már hozzám vénült öregek – vezet el a Csurgóhoz, ahol két társamat megölték. Megtalálom a forrást is, ahol megsebesültem. Disznófőnek hívják, de a vizet körülvevő sziklák kisebbek a valóságban, mint az emlékezetemben. A kövek tetején ült Milán, hogy szemmel tartson bennünket, akiket őrségbe állított. Száz méterre feküdtem tőle, és tőlem száz méterre a másik ör. Innen intettem utoljára Milánnak, amikor észrevettem a közeledő hoplitákat. Akkor csak tizenkét év múlva láthattam viszont. Ma bármikor láthatnám, ha akarnám.

Pár percre egyedül maradok a rét szélén, társaim elunták az üres tisztást. Éles, dallamos fütty hallatszík. Az erdei vonat átrogott a keresztúton.

BODA MAGDOLNA

Az a város

*Az a város ami lelked
vagy lelkem
Párizs London Pest vagy Szeged
vagy Trója lerombolva
fehér zászlók megsárgulva
a egykori hősök glóriája
kifakult – az
éjjeli szekrény fiókja nyitva
haloványan látszik rajta
egy copfos lány vietnámi
strandpapucsban
előrehajolva tart egy
málnafagyaltot*

*csöpög
csöpög
(emlékszem
erre a sárga pólóra)
rég volt
ma már
a gramofontú nem karcol
bele a sanzonba
s a város tudod a város
lelked vagy lelkem
kozmpolita
Párizs London Pest vagy Szeged
trójamódra azóta*